

INTERNE INFORMATIE/MEMO

Voor kennisname

onderwerp : Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap
datum : 11 juni 2018
deadline : 19 juni 2018
zaaknummer : 16DV03463
van afdeling/team/ambtenaar : team Sociaal Domein
aan afdeling/team/B&W/raad : College van B&W en gemeenteraad Duiven

1. Aanleiding van deze memo

Op 9 november 2015 is tijdens de begrotingsbehandeling een motie aangenomen door de gemeenteraad omtrent de toegankelijkheid van de gemeente Duiven voor mensen met een beperking. In die motie werd gerefereerd aan het VN verdrag rechten voor mensen met een beperking (verder: VN-verdrag).

In de motie is opgenomen dat de gemeente inzichtelijk maakt waar de knelpunten liggen in de toegankelijkheid voor iedereen in de gemeente Duiven en om tot concrete verbetervoorstellen te komen. Naar aanleiding daarvan heeft het College van B&W de volgende toezegging gedaan:

naar aanleiding van de motie van Pro Duiven over toegankelijkheid van gebouwen voor gehandicapten gaat het college in samenspraak met de Gehandicaptenraad een scan doen van de toegankelijkheid van alle gemeentelijke gebouwen. Bij ondernemers zal aandacht worden gevraagd voor verbetering van de toegankelijkheid.

De scan is in het eerste kwartaal 2017 uitgevoerd. De terugkoppeling hierover staat in paragraaf 5.2 van deze memo.

Het college van B&W wilde graag meer inzicht hebben in de inhoud van het VN-verdrag. Daarom is deze memo opgesteld. Na de inleiding wordt in de hoofdstukken 3 en 4 beknopt inzicht gegeven in de strekking en de werking van het VN-verdrag. In hoofdstuk 5 worden voor een aantal concrete punten enkele getroffen maatregelen beschreven. Dit zijn punten binnen het direct werkzaamheden van de gemeente.

2. Inleiding

Wereldwijd is meermalen vastgesteld dat mensen met een beperking vaak buitengesloten en gediscrimineerd worden, vaker in armoede leven, vaker slachtoffer zijn van misbruik, mishandeling of uitbuiting, niet serieus worden genomen en minder kans hebben op een goede opleiding of werk dat bij hen past.

Eerdere maatregelen zoals het VN-jaar van gehandicapten in 1981, en de VN-Decade van gehandicapten van 1983-1992 hebben daar weinig verbetering in gebracht. Ook de niet-bindende Standaardregels betreffende het bieden van gelijke kansen voor gehandicapten, die de Verenigde Naties in maart 1994 aannamen, hadden te weinig effect.

Daarom hebben de Verenigde Naties besloten de rechten van mensen met een handicap vast te leggen in een nieuw verdrag. Op 13 december 2006 te New York is tot stand gekomen het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (*Trb.* 2007, 169 en *Trb.* 2014, 113)¹.

Dit verdrag roept geen nieuwe rechten in het leven, maar geeft een verdere uitwerking van de bestaande mensenrechten en verplichtingen uit andere mensenrechtenverdragen. Het doel van dit verdrag is onder meer dat personen met een handicap al bestaande mensenrechten effectief en op voet van gelijkheid met anderen kunnen uitoefenen.

Op 14 juli 2016 is dit VN-verdrag in werking getreden voor Nederland.

3. Strekking van het verdrag

Het VN-verdrag is van toepassing op alle soorten handicaps die mensen kunnen beperken in het meedoen in de samenleving. Het begrip “personen met een handicap” omvat, aldus het VN-verdrag, personen met langdurige fysieke, mentale, intellectuele of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, effectief en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving (artikel 1).

Centraal in het VN-Verdrag staat het bevorderen van inclusie en participatie van mensen met een handicap, een inclusieve samenleving waarin iedereen mee kan doen. Een inclusieve samenleving waarin onder andere non-discriminatie, gelijke kansen, toegankelijkheid en respect voor inherente waardigheid en persoonlijke autonomie algemene beginselen zijn.

Het VN-verdrag beslaat zeer veel terreinen die van belang zijn voor mensen met een handicap. Denk aan arbeid, participatie, onderwijs, verkeer en vervoer, wonen, toegankelijkheid, bewustwording, zorg, ondersteuning, cultuur / vrije tijd, sport, en horeca. Op de terreinen die in het VN-verdrag beschreven zijn, is in Nederland al veel geregeld. Op veel van deze terreinen hebben ook gemeenten taken. Dat betekent dat het VN-verdrag ook op het beleid van gemeenten van toepassing is en gemeenten een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het transformatieproces.

Een inclusieve samenleving is niet van de ene op de andere dag gerealiseerd. Het is een geleidelijk proces waar betrokkenheid van iedereen voor nodig is; een transformatieproces in de gehele samenleving.

Uitgangspunten van het verdrag en dus ook bij de implementatie ervan:

- Nothing about us without us;
- Maak er algemeen beleid van;
- Aanpassingen zijn evenredig: aanpassing moet geschikt en doeltreffend zijn maar mag geen onevenredige belasting vormen;
- Aanpassingen mogen stapsgewijs worden uitgevoerd.

4. Werking van de verdragsbepalingen

Het VN-verdrag is, zoals vermeld, een mensenrechtenverdrag. Het is gebruikelijk om bij dit soort verdragen onderscheid te maken tussen de burgerlijke en politieke rechten enerzijds en de economische, sociale en culturele rechten anderzijds. Ook dit verdrag doet dat.

Aan de burgerlijke en politieke rechten (bv. vrijheid van meningsuiting, privacy, recht op leven, gelijke behandeling) moet bij bekrachtiging van het verdrag volledig zijn voldaan.

¹ De volledige tekst van het verdrag is te vinden op <http://wetten.overheid.nl/BWBV0004045/2016-07-14>.

Voor wat betreft de economische, sociale en culturele rechten (bv. onderwijs, gezondheid, toegankelijkheid, persoonlijke mobiliteit, werkgelegenheid en sociale bescherming) bestaat er voor staten veel vrijheid in de manier waarop aan de verwezenlijking daarvan wordt gewerkt. Zo ook voor Nederland.

Bij de economische, sociale en culturele rechten is er sprake van een progressieve verwezenlijking, waarbij gewerkt wordt aan een samenleving die steeds meer inclusief en toegankelijk wordt. Het is een transformatieproces, dat in de samenleving moet plaatsvinden. Dit betekent dat er, in aanvulling op het reeds ingezette beleid, voor zover redelijk, maatregelen zullen worden genomen die hieraan bijdragen.

Voorafgaand aan de goedkeuring is onderzocht welke landelijke wetten moeten worden aangepast om te voldoen aan het VN-verdrag. De belangrijkste wijziging is die van de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (Wgbh/cz). Aan de Wgbh/cz wordt het terrein van goederen en diensten toegevoegd. Naast arbeid, wonen, onderwijs en openbaar vervoer, die reeds in de wet waren opgenomen. Voor aanbieders van goederen en diensten geldt dat zij 'doeltreffende aanpassingen' moeten verrichten, tenzij deze een onevenredige belasting vormen. Dat betekent dat iemand met een handicap bij een aanbieder kan vragen om een aanpassing in zijn individuele geval en dat die aanpassing moet worden geboden, tenzij deze voor de aanbieder van goederen of diensten een 'onevenredige belasting' vormt.

Ook zijn de Jeugdwet, de Participatiewet gewijzigd en wordt de Kieswet gewijzigd.

5. De situatie in de gemeente Duiven

5.1 Het Sociaal Domein

Met de Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet Passend Onderwijs en met de als gevolg van het VN-verdrag aangepaste Jeugdwet en Participatie beschikt de gemeente over veel gereedschappen om goed en effectief beleid te voeren in lijn met het VN-verdrag.

Verschillende wetten schrijven nu voor dat de gemeenteraad periodiek een plan vaststelt waarin wordt aangegeven hoe uw college uitvoering zal geven aan het VN-verdrag en daarmee aan de inclusieve samenleving.

De gemeente heeft het gedachtengoed van de inclusieve samenleving ingebed in de Transformatie-agenda voor het Sociaal Domein en in ander beleid en geldende regels. Zo ontstaat er samenhang tussen verschillende terreinen en draagt de gemeente bij aan het transformatieproces in de gehele samenleving.

Met de Transformatie-agenda wordt invulling gegeven aan de regel dat de gemeente één integraal plan ontwikkelt voor het hele sociaal domein. Binnen de agenda worden jaarlijks de speerpunten in de uitvoering bepaald in overleg met inwoners en externe partners, waaronder ook vertegenwoordigende organisaties voor specifieke doelgroepen.

5.2 Toegankelijkheid gebouwen

Tijdens de behandeling van de programmabegroting 2016-2019 op 9 november 2015 heeft de gemeenteraad de motie Toegankelijkheid aangenomen. De motie draagt het college van B&W op om:

- a. Inzichtelijk te maken waar de knelpunten liggen in de toegankelijkheid voor iedereen in de gemeente;
- b. Te komen met concrete voorstellen ter verbetering van de toegankelijkheid om iedereen de mogelijkheid te geven mee te doen.

Eén van de overwegingen in de motie is de vaststelling van het hierboven genoemde VN-verdrag.

Het college van B&W heeft tijdens de raadsvergadering toegezegd om, in samenspraak met de Gehandicaptenraad een scan te maken van de toegankelijkheid van alle gemeentelijke gebouwen.

Deze scan is in het eerste kwartaal van 2017 uitgevoerd bij de volgende gemeentelijke gebouwen:

- Gemeentehuis;
- Huis van Droo;
- Sportcomplex Triominos;
- Gemeentewerf, waarvan van de gebouwen alleen entreeportaal toegankelijk is voor bezoekers;
- Ouderensoos Het Palet;
- PSZ De zandbak;
- Ouderensoos Het Eiland;
- Cultureel Centrum Eilandplein 302;
- Dagopvang Eilandplein 304.

De scan was overigens ook uitgevoerd bij een aantal andere gebouwen, maar deze zijn niet meer in gemeentelijke bezit. Dit zijn: Verenigingsgebouw Kunstkring en Verenigingsaccommodatie Visserlaan 35 t/m 41. Deze zijn dan ook niet meer meegenomen in de rapportage zoals deze in april 2018 is bijgewerkt.

In de scan is een relatie gelegd met de Bouwbesluitvoorschriften en de notitie Toegankelijkheid van de Stichting Gehandicaptenraad Duiven. Er is naar verschillende toegankelijkheidsaspecten gekeken. Voorbeelden hiervan zijn: entree, verkeersruimten, nooduitgangen, mindervalidetoiletten, parkeerplaatsen mindervaliden, eventuele aanwezige balies en betaalmogelijkheden enz.

De algemene conclusie is dat voor het overgrote deel de gemeentelijke gebouwen voldoet aan de gestelde wettelijke eisen. De aandachtspunten hebben met name betrekking op:

- Doormelding van alarmkoorden;
- Benodigde overbruggingslaten en aanpassing bestrating bij nooduitgang van twee gebouwen;
- Afstelling van deurdrangers.

De notitie met de uitkomsten van de scan is doorgestuurd aan de Stichting Gehandicaptenraad Duiven. Dit rapport is positief ontvangen door deze Stichting. Na de reactie van de Stichting Gehandicaptenraad Duiven is gestart met aanpassingen aan de gemeentelijke gebouwen:

- Huis van Droo: de bestrating is aangepast. De parkeerplaatsen voor minder validen worden gezien. Bij het verpleeghuis nabij het Huis van Droo liggen mindervalide parkeerplaatsen. Deze liggen binnen een afstand van 50 meter. Toch wordt gezien of het mogelijk is om parkeerplaatsen te realiseren voor mindervaliden bij het Huis zelf.
- Ouderensoos Eilandplein: de bestrating bij de hoofdentree is opgehoogd in verband met de dorpelhoogte. Verder zijn de hooftentree en de hoofdtoegangsdeur naar de grote zaal voorzien van een elektrische deurautomaat;
- bezig met (beter) inregelen van doormelding van de alarmkoorden.

5.3 Toegankelijkheid overheidsinformatie

Artikel 9 van het VN-verdrag verplicht de lidstaten en de Europese Unie passende maatregelen te nemen om mensen met een handicap op voet van gelijkheid met alle anderen de toegang tot onder meer informatie- en communicatietechnologieën, waaronder internet, te garanderen. Tijdens de behandeling van de wetsvoorstellen voor de goedkeuring van het VN-verdrag heeft de Tweede Kamer ook een motie aangenomen waarin wordt verzocht *om te stimuleren dat overheidsinformatie toegankelijk wordt gemaakt voor mensen met een beperking.*^[1]

[1] Kamerstukken II 2015/16, 33 990, nr. 40

De gemeentelijke website voldoet grotendeels aan de geldende richtlijnen voor de website. Met ingang van september zal het Besluit digitale toegankelijkheid van toepassing zijn. In het Uitvoeringsplan 2018 ter zake de doorontwikkeling van de digitale dienstverlening is onder meer de implementatie van deze wet voorzien.

Het is bekend dat veel pdf-documenten niet voldoende toegankelijk zijn. Die documenten zijn met voorleessoftware niet goed en volledig doorleesbaar. Om dit aan te passen, is intensieve inzet nodig van gemeente en partijen waarmee de gemeente samenwerkt en informatie uitwisselt.

Het is niet alleen een kwestie van techniek bij de gemeente maar ook bij gemeentelijke partners. Het begint feitelijk met de wijze waarop documenten worden aangeleverd.

Ten behoeve van het verbeteren van de toegankelijkheid van de website en de doorontwikkeling van de digitale dienstverlening is in 2017 direct contact gelegd tussen de gemeentelijke webcoördinator en vertegenwoordigers van de Raad voor het Sociaal Domein en zijn er afspraken gemaakt over hun betrokkenheid bij deze doorontwikkeling.

5.4 Arbeidsdeelname (gemeente in de rol van werkgever)

Consequenties voor werkgevers

De Participatiewet en de Wet Banenafpraak en Quotumwet zijn wetten die de deelname van mensen met een beperking vergroten en die hun rechten versterken. In het verlengde van bovenstaande wetten is in het Sociaal Akkoord van 2013 afgesproken dat werkgevers in Nederland gezamenlijk in 10 jaar tijd 125.000 nieuwe banen creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. 25.000 van deze banen komen voor rekening van de overheid en het onderwijs.

Huidige situatie 1Stroom

Sinds 2016 is gemeente Duiven actief om werkplekken te vinden in onze organisatie voor mensen met een arbeidsbeperking uit de doelgroepen van de Participatiewet. Duiven moet voor 2023 zeven nieuwe functies van 25,5 uur hebben gecreëerd voor mensen uit deze doelgroepen. Tot nu toe heeft dit geresulteerd in een aanstelling van een medewerker bij de Buitendienst voor 36 uur. Daarnaast is er een facilitair medewerker voor sporthalbeheer aangesteld voor 36 uur en een facilitair medewerker voor 24 uur bij de buitendienst. Hiermee heeft gemeente Duiven 3,8 fte ingevuld voor de Banenafpraak (stand van zaken januari 2018).

Gemeente Westervoort heeft in 2017 met de aanstelling van een medewerker DIV 1,2 fte ingevuld van de Banenafpraak.

Dit alles betekent dat 1Stroom in januari 2018 start met 5,1 fte ingevulde banen in het kader van de Wet Banenafpraak.

Plannen

Op dit moment zijn gesprekken gaande over de invulling van vacatures voor werkervaringsplaatsen in de functie van Afvalcoach. Ook bij deze vacatures is het uitgangspunt ze in te vullen vanuit de doelgroep werkzoekenden met een beperking.

In het verlengde van de fusie met de gemeentelijke organisatie van Westervoort is er voor het nieuwe strategisch personeelsbeleid een visie ontwikkeld op HR waarin de gemeentelijke werkgever zich positioneert als een inclusieve werkgever, "We zijn een inclusieve gemeente. Dit houdt in dat we een organisatie zijn waarbij we diversiteit zien als rijkdom en niet als probleem. Iedereen wordt in staat gesteld om naar vermogen bij te dragen."

Binnen dit strategisch personeelsbeleid zal een instrument, "Werkgever met karakter", worden ontwikkeld waarmee wij werknemers met een arbeidsbeperking structureel, door de hele organisatie heen, een prettige werkplek kunnen bieden en kunnen opnemen in ons reguliere personeelsbestand.

5.5 Verkeer en vervoer

In het VN-verdrag staat dat personen met een beperking toegang moeten hebben tot de fysieke omgeving en tot vervoer in zowel stedelijke als landelijke gebieden.

Op 4 april 2016 heeft de raad van de gemeente Duiven een mobiliteitsplan voor de jaren 2016-2026 vastgesteld. Dit plan is het beleids- en toetsingskader voor de gewenste ontwikkelingen op het gebied van verkeer en vervoer in de gemeente Duiven tot 2026. Het geeft de kaders aan waarbinnen verkeersprojecten worden gedefinieerd, geprioriteerd en verkeersbeleid in de dagelijkse wordt uitgevoerd.

In het plan wordt geen specifieke aandacht geschonken aan de mobiliteit en toegankelijkheid tot de fysieke leefomgeving en tot vervoer van personen met een beperking. Wel is bij de behandeling van het mobiliteitsplan door de Raadscommissie Grondgebied toegezegd dat er een afzonderlijk parkeerplan komt waarbij parkeergelegenheid voor gehandicapten aan de orde komt.

Eind 2018 / begin 2019 wordt het parkeerbeleid opgesteld. Daarin zal ook aandacht worden geschonken aan parkeergelegenheid voor gehandicapten.

In het Handboek Openbare Ruimte zijn inrichtingsbepalingen-bepalingen opgenomen voor mensen met een handicap waardoor ze gebruik moeten maken van rollator of rolstoel (obstakelvrije routes) en voor visueel gehandicapten (geleideroutes). Voor zowel de permanente inrichting als bij tijdelijke maatregelen.

In planvorming en projecten wordt gehandicaptenparkeren en toegankelijkheid reeds meegenomen. Hierbij wordt de Stichting Gehandicaptenraad Duiven regelmatig consulteert.

Daarnaast werkt de gemeente met piepsysteem. Als inwoners of de Stichting Gehandicaptenraad Duiven een punt aangeven, bekijkt de gemeente wat de mogelijkheden zijn.

6. Tot slot

De uitvoering van het VN-verdrag is een geleidelijk proces met veel betrokkenen. De gemeente is één van de betrokkenen. Uit deze memo blijkt dat de gemeente al verschillende concrete acties heeft gedaan en doet om uitvoering te geven aan het verdrag. Zowel heel concrete als beleidsmatige acties.

De beschrijving in deze memo is zeer zeker niet uitputtend, maar beschrijft een aantal onderwerpen die dichtbij inwoners en de gemeente staan.

Maar het VN-verdrag is breder dan alleen de onderwerpen in deze memo. Op basis van het VN-verdrag heeft de gemeente verschillende verplichtingen. Door deze brede scope zijn ook de verplichtingen voor de gemeente zeer divers van aard en is het taakveld dus groot. Als gevolg hiervan ontstaat de vraag wat de gemeente wil. Deze vraag speelt niet alleen in Duiven maar ook in Westervoort. En dus wordt voor beide gemeenten gezamenlijk een beknopte startnotitie opgesteld met daarin:

- Beknopte beschrijving van de huidige situaties;
- Aanzet tot de ambitie / het doel bij de implementatie van het VN-verdrag;
- Aanzet tot de opdracht voor de implementatie van het VN-verdrag (eventueel met fasering in onderwerpen en/ of tijd);
- Beschrijving van het proces om dat te behalen, incl beschrijving gewenste samenwerkingspartners, inschatting van benodigde middelen en voorziene risico's. Er wordt een onderscheid worden gemaakt in de korte en langere termijn. Zodat ook resultaten op de korte termijn merkbaar zijn voor de inwoners.

De uitgangspunten van het VN-verdrag worden hierin uiteraard meegenomen. De filosofie van de Transitieagenda Sociaal Domein en het Stimuleringsbeleid zijn hierin uiteraard het uitgangspunt.

Duidelijkheid om deze vier punten is een vorm van afbakening om de implementatie beheersbaar te houden. Dit is nodig vanwege de brede scope van het verdrag.

Omdat de vraag in beiden gemeenten speelt, wordt gestart met een gezamenlijke startnotitie.

Gedurende het proces wordt bekeken waar harmonisatie mogelijk en wenselijk is en waar niet.

De startnotitie wordt deze zomer opgesteld en aansluitend daarop in het najaar besproken met beide besturen.